

SAVIVALDYBIŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS SPECIALISTŲ, DIRBANČIŲ UGDYMO ĮSTAIGOSE, NORMATYVAI IR DARBO KRŪVIŲ PASKIRSTYMAS

Tyrimo vadovė dr. Aldona Jociutė.
Atsakinga vykdytoja Justina Avelytė.
Tyrimo vykdymo laikas 2020 m.

Tyrimo pagrindimas. Lietuvoje atlikti ankstesni tyrimai leido išvelgti silpnąsias sveikatos priežiūros ugdymo institucijose vietas, bet neatskleidė, kodėl kyla problemos ir kaip jas būtų galima spręsti. Efektyviai ir veiksmingai visuomenės sveikatos priežiūrai mokyklose užtikrinti būtina atlikti detalią analizę ir įvertinti savivaldybių visuomenės sveikatos biurų visuomenės sveikatos specialistų, dirbančių vaikų ugdymo įstaigose, normatyvus ir darbo krūvių paskirstymą, veiklų pobūdį bei šią veiklą skatinančius, trukdančius bei galimybę suteikiančius veiksnius.

Tyrimo tikslas. Įvertinti savivaldybių visuomenės sveikatos biurų visuomenės sveikatos specialistų, dirbančių ugdymo įstaigose, normatyvus ir darbo krūvių paskirstymą.

Tyrimo uždaviniai

1. Įvertinti visuomenės sveikatos specialistų, dirbančių ugdymo įstaigose, etatų paskirstymą ir jų atitikimą normatyvams, veiklų pobūdį ir joms skiriamą laiką.
2. Nustatyti visuomenės sveikatos specialistų, dirbančių ugdymo įstaigose, darbo krūvių paskirstymui įtaką darančius veiksnius.

Tyrimo metodika. Taikant daugiapakopę imties formavimo strategiją tyrimui atrinkti 6 savivaldybių visuomenės sveikatos biurai (toliau – VSB), teikiantys paslaugas 10 savivaldybių vaikų ugdymo įstaigose. Atliktas kiekybinis ir kokybinis tyrimas. Visuomenės sveikatos specialistų, dirbančių vaikų ugdymo įstaigose (toliau – VSSM) etatų paskirstymui ir jų atitikimui įvertinti visuose 6 VSB atlikta anketinė apklausa. Veiklų pobūdžiui ir joms skiriamam laikui įvertinti taikytas savaitės „dienoraščio“ metodas (įtraukti 36 VSSM iš tyrimui atrinktų 6 VSB). Darbo krūvių pasiskirstymui įtaką darantiems veiksniams nustatyti organizuota sutelktosios grupės diskusija, kurioje dalyvavo 7 VSSM, atlikti du individualūs interviu su VSB vadovais. Kiekybinių duomenų analizei taikyti aprašomosios statistikos metodai. Kokybinių duomenų analizė atlikta vadovaujantis dedukcine metodologine turinio analizės nuostata. Duomenų analizės vienetu laikytas diskusijos / interviu tekstas. Transkribuoti tekstai suskirstyti į mažesnius turinio vienetus – temas, šios į kategorijas, pastarosios į subkategorijas. Tekstų skirstymas paremtas SSGG (ang. SWOT) analize – nustatant stiprybes, silpnybes, galimybes ir grėsmes.

Rezultatai. Mokinių visuomenės sveikatos priežiūrai patvirtintų pareigybių skaičius tyrime dalyvavusiose VSB svyravo nuo 5,25 Pakruojo r. VSB iki 69,77 Kauno m. VSB. Nustatyta

specialistų užimtų etatų mediana nuo 0,30 Klaipėdos m. VSB iki 1,10 Kėdainių r. VSB. Mažiausias vienam specialistui tenkantis užimtas etato dydis nustatytas Kauno m. VSB – 0,09 et., didžiausias – taip pat Kauno m. VSB – 1,65 et. Maksimalus vienam specialistui tenkantis VSSM skaičius – 6. VSSM per savaitę vykdomos veiklos sugrupuotos, suskirstytos į tris blokus: sveikatos stiprinimo veiklos, su sveikatos stiprinimu susijusios veiklos ir papildomi darbai, atsiradę dėl COVID-19 pandemijos. VSSM organizavo ir įgyvendino įvairias sveikatos stiprinimo priemones. Išanalizavus „dienoraščius“ nustatyta, kad dažniausiai buvo skaitomos paskaitos, vedamos pamokėlės, mankštos, o daugeliui vienodų veiksmų atlikti specialistai skiria skirtingai laiko. Nustatyta, kad daug laiko VSSM užtrunka pasiruošimas darbams. Pavyzdžiui, pasiruošti paskaitai / pamokėlei (informacijos rinkimas, skaidrių rengimas) prireikia nuo 15 min. iki 4 val. Atlikus kokybinį tyrimą, išskirtos stipriosios VSSM veiklos pusės – informantų įvardintos sveikatos temos (sveika mityba, asmens ir burnos higiena, žalingi įpročiai) bei sveikatos stiprinimo veiklų formos (pavyzdžiui, renginių organizavimas ir vedimas), kuriose jaučiasi turintys pakankamai kompetencijų. Pasirengimas kalbėti lytiškumo ir rengimo šeimai tema – viena iš silpnųjų VSSM vietų. Sveikatos stiprinimo veiklos plėtojimo galimybėms priskirtinas VSSM bendradarbiavimas su kitais specialistais tiek VSSM, tiek VSB viduje, tiek ir su įvairiomis kitomis įstaigomis. Viena pagrindinių nustatytų sveikatos stiprinimo veiklos įgyvendinimo grėsmių susijusi su VSSM darbo krūviu ir dėl to atsirandančia laiko stoka numatytoms veikloms įgyvendinti, kai bandant tilpti į normatyvus dirbama keliose VSSM. Tai ypač aktualu rajonuose.

Tyrimas atliktas bendradarbiaujant su Sveikatos apsaugos ministerijos Visuomenės sveikatos departamento Sveikatos stiprinimo skyriaus patarėja dr. Audrone Astrauskiene ir vyr. specialiste Jolita Matuziene.

Daugiau informacijos gali suteikti Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centro Visuomenės sveikatos tyrimų skyriaus specialistė Justina Avelytė tel. (8 5) 261 4184, el. p. justina.avelyte@hi.lt.